ڊاڪٽر نواب ڪاڪا

سنڌي ڪهاڻيءَ ۾ سنڌي ٻوليءَ جي بچاءَ ۽ بقا جو ڪيس: تحقيقي اڀياس

The Case of Sindhi Language in Sindhi Short Stories: A Research Study

Abstract

The Sindhi short story has served as a vital literary form in articulating cultural identity, linguistic preservation, and socio-political consciousness. Both before and after the Partition of 1947, Sindhi short story writers actively engaged with the challenges facing their language and community. Prominent figures such as Shaikh Ayaz, Ain Qaf Shaikh, and Dr. Najam Abbasi employed fiction as a vehicle to highlight the significance of Sindhi language and to advocate for its survival and growth amidst socio-political pressures. In contemporary times, writers including Pir Obaid Rashdi, Muhammad Ali Pathan, and others have continued this literary tradition, using short fiction to emphasize the enduring value of Sindhi language, culture, and identity in the modern era. This paper argues that Sindhi short stories are not only works of art but also instruments of resistance and cultural affirmation. By analyzing these contributions, the study situates Sindhi short fiction within the broader discourse of language preservation and cultural sustainability, underscoring its role as an ongoing movement to safeguard and strengthen Sindhi linguistic and cultural heritage.

ڪنهن بہ ٻوليءَ جي واڌ ويجهہ ۽ ترقيءَ ۾ ان ٻوليءَ جي تخليقي ادب جو بہ اهم ڪردار هوندو آهي. معياري ۽ با مقصد تخليقون سماجي سجاڳيءَ، شعور، پنهنجي حقن جي حفاظت، ديس ۽ ڌرتيءَ سان محبت ۽ ٻين اهم موضوعن کي پيش ڪن ٿيون. جديد سنڌي تخليقي ادب جي ٻنهي حصن نثر توڙي شاعريءَ ۾ مختلف وقتن تي پيدا ٿيندڙ سنڌ جي ڪيترن ئي اهم مسئلن کي پيش ڪيو ويو آهي. جديد دور جي نثري صنفن ۾ خاص طور ڪهاڻيءَ ۾ سماج جي ٻين ڪيترن ئي مسئلن سان گڏ ٻوليءَ لاءِ پيدا ٿيندڙ خطرن کي سامهون رکندي ان جي بچاءَ لاءِ آواز اٿاريو ويو آهي. چاڪاڻ تہ قومن جي

ڀرين ۽ آخري سڃاڻپ ٻولي ئي آهي. چار مارچ واري واقعي تي ڳالهائيندي شيخ اياز ٻوليءِ بابت چيو ”ڪنهن بہ قوم جي ڀرين سڃاڻ ان جي ٻوليءَ مان ئي آهي، ڌرتي ۽ ٻوليءَ ۾ قوميت جون جڙون ٽينديون آهن. ڌرتيءَ کان سواءِ بہ قوميت ٽڳي سگهي ٿي، پر ٻوليءَ کان سواءِ ان جو وجود برقرار رکڻ ناممڪن آهي.“[1] ٻولي قومن جو سڀ کان حساس معاملو آهي.

ٻوليءَ جي بچاءَ، بقاءَ ۽ درپيش خطرن تي لکيل ڪهاڻين کي سياسي، سماجي ۽ تاريخي حوالي سان توڙي موضوعاتي حوالي سان ٽن دورن ۾ ورهائي سگهجي ٿو. پهريون دور 1947ع کان پوءِ تبديل ٿيل حالتن ۾ ٻوليءَ جي مسئلي بابت لکيل ڪهاڻيون. ٻيو دور ون يونٽ 1955ع ۽ 1972ع ۾ سنڌي ٻوليءَ لاءِ پيش ٿيندڙ بل جي نتيجي ۾ ٿيل لساني فسادن جي پس منظر ۾ لکيل ڪهاڻين جو آهي. ٽيون موجوده دور آهي جنهن ۾ مختلف ادارن جو ٻوليءَ ڏانهن رويو، ڌارين ٻولين جو اثر ۽ ٻوليءَ جو بگاڙ خاص طور ڪهاڻين جا موضوع نظر اچن ٿا. ٽنهي دورن ۾ لکيل ڪهاڻين جو هيٺ مختصر اڀياس ڏجي ٿو.

1947ع ۾ ورهاڱي وقت پيدا ٿيل حالتن کي ڏسندي تهذيب تاريخ، تشخص ۽ ٻوليءَ لاءِ پيدا ٿيندڙ خطرن کي ان وقت جي نوجوان ترقي پسند ۽ باشعور ليکڪن محسوس ڪيو. خاص هندو مسلم اتحاد، ٻولي ۽ پنهنجي سڃاڻپ جي بچاءَ لاءِ مختلف ڪهاڻيڪارن جي چونڊ ڪهاڻين تي مشتمل مجموعو ”اسان جي سنڌ“ نالي سان 1947ع ۾ شايع ٿيو. ان جي مهاڳ ۾ شيخ اياز لکيو آهي، ”اڄ سچ پچ پنجابين اسان جي جهڳيءَ ۾ اک وڌي آهي، نہ رڳو ايترو پر اسان جي ٻولي بہ اردو ۽ هنديءَ جي جهڳڙي جو شڪار ٿي رهي آهي. اردوءَ جو سنڌيءَ تي قبضو، پنجابيءَ جو سنڌ ۾ زور.“[2] هن مجموعي ۾ شامل اياز جي ڪهاڻي ”پاڙيسري“ ۾ تهذيب ۽ تاريخ سان گڏ مستقبل ۾ ٻوليءَ لاءِ پيدا ٿيندڙ خطرن کان بہ آگاهہ ڪيو ويو آهي. 47ع کان پوءِ سنڌ ۾ پيدا ٿيل اوپري ماحول ۽ سنڌ جي مارڪيٽ تي ڌاري ٻوليءَ جي قبضي کي ع.ق شيخ پنهنجي ڪهاڻي حيدرآباد؟ ۾ پيش ڪيو. ڪهاڻيءَ جي شروعات هن طرح ٿئي ٿي، ”حيدرآباد، حيدرآباد ڪٿي آهي يار، مارواڙ آهي مارواڙ. شاهي بازار وڃيو پئي ويس تہ مٿيون پڙاڏو منهنجي ڪنن تي پيو.“[3] هتان لڏو ڪٽي ويندڙ ماڻهن سان گڏ ٻولي بہ موڪلائي رهي هئي لکي ٿو ”هلو سائين هلو“. سنڌي ٻوليءَ جا اکر آهن، پنهنجي ٻوليءَ جا اکر ٻڌي ڪير رنج ٿيندو؟ پر منهنجي سيني تي اهي اکر ائين ڪريا جيئن زمين تي آسمان ڏانهن اڇلايل پٿر واپس ڪرندو آهي.“[4] جڏهن ان ٻوليءَ کي مارڪيٽ مان لڏايو ويو تہ ان جي جاءِ وٺندڙ ٻولي ۽ ان جي ڳالهائيندڙن جي نفرت جو زهر هن صورت ۾ پڌرو ٿيو: ”بيٺلن مان هڪڙي جٽي چيو شڪر آهي ڪپڙو ملي تہ ٿو سهانگو يا مهانگو، نہ تہ ڪنٽرول جي زماني ۾ تہ ڪپڙو ڪيڏانهن گم

ٿي ويو هو. وري ٻئي ڦتل ڦتل اردوءَ ۾ چيو دو رپيا وٺينگا ! اهي اکر ٻڌندي دڪاندار جي چهري جو رنگ بدلجي ويو. ڳوٺاڻن کي هيٺ مٿي نهاري، چرئي وانگر رڙ ڪري چوڻ لڳو جائو جائو ٻڙي آئي ليني والي، دو رپئي مين تو ٽاٽ کي بوري پي نهين ملتي . جاجا تمهاري باپ دادا ني پي ڪپڙا پهنا ٿا. هن جو آواز هن جي چهري وانگر ڦري ذري گهٽ جانور جهڙو ٿي پيو.“[5] اڳتي لکي ٿو ”ڪي لانگهائو وري پاڻ ۾ چوندا ويا وه ديکو ڪالي شلوار والي سندهي هين ٻي چيو سب سندهي ڪالي شلوار پهنتي هين. نہ ڄاڻ ڇو منهنجو دماغ پينگهہ وانگر لوڏا کائڻ لڳو اکين اڳيان بنهہ ڪاري اونداهہ اچي وئي.“[6] ڪهاڻيڪار ڪهاڻيءَ ۾ هزارين سالن جي تهذيب ۽ ٻوليءَ تي ٽيندڙ چٽر ۽ مقامي ماڻهن لاءِ پناهگيرن جي اندر ۾ لڪل نفرت جي زهر ،هٺ ۽ وڏائيءَ کي ظاهر ڪيو آهي.ان سان گڏ مارڪيٽ مان ٻوليءَ جي خاتمي جي اثرن ۽ پنهنجي ئي ڌرتيءَ جي اصلوڪن رهواسين کي اوپرو، ويڳاڻو، هيسيل ۽ هراسيل ڏيکاريو آهي.

ٻوليءَ بابت ڪهاڻين جو ٻيو دور ون يونٽ وارو آهي، هن دور ۾ سنڌي سڃاڻپ جي سمورن حوالن کي ختم ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي وئي. ٻوليءَ کي ختم ڪرڻ لاءِ خاص طور سازشون ڪيون ويون. پروفيسر اعجاز قريشي پنهنجي ڪتاب ون يونٽ ۾ لکي ٿو: ”1966ع ۾ ون يونٽ سرڪار سنڌي زبان کي هميشہ لاءِ ختم ڪرڻ جي سلسلي ۾ اڳي کان بہ وڌيڪ هوشياري ۽ چالاڪيءَ سان قدم کنيا“[7] انهن حالتن جي تناظر ۾ تخليقڪارن ٻوليءَ جي ڪيس کي کنيو. حڪومت جي مخالفت سان گڏ سنڌي ٻولي ڳالهائيندڙ عام ماڻهن جي نفرت جو شڪار بہ ٿي . بدر ابڙو پنهنجي آتم ڪهاڻيءَ جوڳي تي جياس ۾ لکي ٿو ”سنڌ اسيمبليءَ ۾ 7 جولاءِ 1972ع تي سنڌي ٻوليءَ جو بل ٽيبل ٿيو تہ جنگ اخبار جي مير خليل الرحمان ۽ رئيس امروهيءَ شرارت ڪري جنگ اخبار جي شهہ سرخيءَ ۾ اردوءَ جو جنازو ڪڍيو ۽ ڪراچيءَ ۾ لساني باهہ ڀڙڪائي ڇڏي. لالو کيت تين هٽي ۽ ٻين علائقن ۾ ڪوڙ سنڌي قتل ٿيا.“[8] نفرت جي هن ڀڙڪايل باهہ ۾ ڪيترن ئي معصوم ۽ بيگناهہ ماڻهن کي ساڙيو ويو، هن موضوع تي اياز قادري ”ڪلاچيءَ جي ڪن ۾“ نالي ڪهاڻي لکي جنهن ۾ هن ڪراچيءَ ۾ روزگار سانگي ترسيل نوجوان جي ڳوٺ لاءِ سڪ، پوئتي آس ۾ وينل خاندان .جڏهن هو اها سڪ سانيڍي سهراب ڳوٺ بس جي اڏي تي گاڏيءَ جي انتظار ۾ اچي بيهي اخبار وٺي پڙهڻ شروع ڪري ٿو تہ هي منظر ڏسڻ لاءِ مليو“ هن اخبار واري کان اخبار ورتي ۽ ٽڪڙو ٽڪڙو دهشتگرديءَ جي خبر پڙهڻ لڳو. هڪ ڪاري رنگ جي ڪار بس اسٽاپ کان ٿورو پري اچي بيٺي. ڪار ۾ ڪجهہ نوجوان ويٺا هئا، هنن موريٽي کي مٿي کان پيرن تائين ڏٺو هن جي مٿي تي سنڌي ٽوپي ڏسي پاڻ ۾ ڪجهہ پڙڪيا ۽ پوءِ موريٽي جي هٿن ۾ اخبار ڏانهن اشارو ڪيائون، ڪار

۾ ويٺل نوجوانن مان هڪ ڪار جو در کوليو ۽ مورئي ڏانهن ڪلاشنڪوف سڌي ڪئي. برسٽ جو آواز آيو هڪ گولي مورئي جي ڇاتيءَ ۾ اچي لڳي. مورئي رڙ ڪئي امان! ۽ هيٺ ڌرتيءَ تي منهن ڀر وڃي ڪريو.“[9] 31 مئي 1972ع ۾ هلال پاڪستان اخبار جي هڪ ڪالم ۾ مڪالمن جي صورت ۾ امر جليل ٻوليءَ جي مسئلي تي هڪ سنجيده بحث ڪري حل ٻڌائيندي لکي ٿو: ”زبان جي مسئلي تي جيڪڏهن اسين ٻين صوبن جي حمايت ڪريون ته ان ۾ ڪهڙي خرابي آهي“، ”اسين پنهنجي سموري جدوجهدقوت ۽ طاقت سنڌي ٻوليءَ جي بقا ۽ بهتريءَ لاءِ لڳائڻ چاهيون ٿا“، ”ان لاءِ تو وٽ ڪو خاص سبب آهي؟“ ”ها 1947ع کان اڳ ٻولي ۽ ثقافت ادب ۽ تخليق جي لحاظ کان اسان جي ٻولي ترقي پسند ٻولين جي علمبردار هئي. اڄ اسين يڪجهتي مذهب ، تنهنجي هٺ نوڪئي سياسي شعور جي نالي ۾ سنڌي ٻوليءَ کي موت ۽ زندگيءَ جي ڪشمش ۾ مبتلا ڪري چڪا آهيون.“[10] سنڌ جي نوجوان طبقي کي حالتن جو ادراڪ هو جنهن ڪري انهن ٻوليءَ جي بچاءَ لاءِ هر محاذ تان آواز اٿاريو. اهڙين حالتن ۾ علي بابا جي ڪهاڻي ”ڌرتيءَ ڌڪاڻا“ ۾ ڌرتيءَ تان زبردستي ڌڪاريل ڪردار وڏي مشڪل سان ڪجهه لمحن لاءِ جڏهن ايئرپورٽ اچي ٿو ته اتي هو سنڌ سنڌي ڪتابن جي تلاش ڪري ٿو پر ڪيس اهڙو ڪجهه به نظر نٿو اچي، جنهن مان خبر پوي ته هيءَ سنڌ آهي. ٻوليءَ لاءِ ڪرايل فسادن تي منير احمد مانڪ جي ڪهاڻي ”اتساهه جو موت“ به هڪ اهم ڪهاڻي آهي ون يونٽ ۽ ٻوليءَ تان ڪرايل فسادن ۾ بيگناهه نوجوانن جي موت جي منظر کي هن طرح پيش ڪري ٿو ”او چنتو سنڌي ڪا قوم ناهي، پاڪستان ۾ هڪ ئي قوم رهي ٿي پاڪستاني.. . اتساهه مروٽيل هٿ ۾ قلم هٿ هڪ هنڌ بيٺل ذهن خالي. رات جو هڪ. اچو ڪاڳر، هٿ ۾ قلم، لکڻ لاءِ ڀرپور اتساهه . هيءُ ان ماءُ جي لال جو ذڪر آهي، جيڪو ٻوليءَ وارن ڪرايل فسادن ۾ گوليءَ جو شڪار ٿيو.ڳڀرو جوان، هانءِ ڀريل، منهن تي هلڪي مڇن جي ريهه .....“[11] اهڙي ان دور جي هن موضوع تي سنڌ جي ڪيترن ئي سينئر ڪهاڻيڪارن ڪهاڻيون لکيون انهن ۾ ڊاڪٽر نجم عباسي جي ڪهاڻي ”پڙاڏا“ رسول بخش پليجي جي ڪهاڻي ”نظريه اسلامستان“ نورالهدئ شاهه جي ڪهاڻي ”منظر جنهن جو ڪو انت ڪونهي“، امر جليل جي ڪهاڻي، ”حمود الرحمان رپورٽ جو گم ٿيل باب،“ ۽ ٻيون ڪهاڻيون شامل آهن جن مان ڪي ڪهاڻيون مڪمل ٻوليءَ جي مسئلي تي ۽ ڪن ۾ جزوي طور ٻوليءَ بابت لکيو ويو آهي.

ٽيون يعني موجوده دور جنهن ۾ نئين نسل وٽ ٻوليءَ جي اهميت، بگاڙ، ادارن جو ٻوليءَ ڏانهن رويو موضوع شامل آهن. ان حوالي سان ٻيپر عبيد راشدي جي فليش ڪهاڻي ”مزار“ هڪ اهم ڪهاڻي آهي جنهن ۾ نئون نسل ڌاري ٻوليءَ جي اثر سبب پنهنجي ٻوليءَ

جو ڪھڙو حشر ڪري رھيو آھي ان کي پيش ڪيو ويو آھي. لکي ٿو ”پنھنجي ئي ڪڙم قبيلي جو جاني جگر ڪراچيءَ جي اجھاڳ شھري ماحول ۾ نپيل پليل اباڻي ٻولي ڳالھائي تہ اندر لوڻ پروڻ ٿيو وڃي. مذڪر کي مونث، مونث کي مذڪر ڪري ڳالھائي. ڳوٺان ڪراچي اچان تہ پڇي: ڀائي جان سنڌ جو موسم گرم ھوندو!!. آئون سڙان ڪامان ۽ وراڻيان: سنڌ جي موسم تہ ازل کان گرم آھي. پر مارو اڪيلڙا سنڌي زبان صدي اڌ کان چچريل، پر سندن زبان ڪنھن ورھاڱي ايتري نہ چچري ھوندي. جيتري پنھنجن جي پتنگ بازي جي شوق جي تيز مانجھي.“[12](ص186) ٻوليءَ سان محبت، ان حقن، بچاءَ، بقا ۽ ٻين اھڙن لاڳاپيل موضوعن تي ڪيترن ٻين ڪھاڻيڪارن پڻ قلم کنيو آھي. انھن مان پرائيوٽ اسڪولن ۾ سنڌي نہ پڙھائيندڙن خلاف اجتماعي شعور کي بيدار ڪندڙ ڪھاڻي ”لازمي سنڌي ھيئن پڙھائجي“ نالي سان محمد علي پٺاڻ لکي آھي.ھن ڪھاڻيءَ ۾ پرائيويٽ اسڪول انتظاميہ پاران سنڌي مضمون جي پڙھائڻ کان ڪن لاٽار جي صورت ۾ والدين طرفان جڏھن ھن طرح جو چتاءُ ڏنو ويو تڏھن اسڪول انتظاميہ جاڳي ۽ عمل شروع ٿيو لکي ٿو: ”اسان اسڪول مان پنھنجي ٻارن جا نالا ڪيرائڻ، يعني ٽي سي وٺڻ آيا آھيون، ڇو تہ اسان ڀاڻ ۾ طئي ڪيو آ، تہ پنھنجا ٻار اتي پڙھائينداسون ، جتي سنڌي ٻولي پڙھائجي ٿي.“[13] حڪومتي ڌر جي وزير ۽ ڪاري انگريز کان قومي ٻوليءَ جو مطالبو ”سنڌي ٻولي قومي ٻولي“ ڪھاڻيءَ ۾ عباس سارنگ ڪيو آھي. ”پنھنجي ٻني“ نالي سان لکيل زيب سنڌيءَ جي فليش ڪھاڻيءَ ۾ پنھنجي ٻوليءَ ۾ لکڻ کي پنھنجي ٻنيءَ کي پاڻي ڏئي آباد رکڻ وارو سگھارو تصور پيش ڪيو ويو آھي. ”مرحوم ق ڦيٿو“ ميان گل محمد ڪلھوڙي جي ڪھاڻيءَ ۾ ٻوليءَ جي درست آوازن ۽ تلفظ درست ادائگي لاءِ آواز اٿاريو ويو آھي. ٻوليءَ سان لاڳاپيل موضوغ تي سندس ٻي ڪھاڻي ”رڳن ۾ روڳ“ نالي سان آھي ، جنھن ۾ نئين نسل کي شاعرن ۽ اديبن کان پري رھڻ جي ھدايت ڪندڙ ذھنيت کي ظاھر ڪيو ويو آھي اھڙي سوچ رکندڙن مطابق ليکڪن جي صحبت ۽ سوچ دڳ کان ھٽائيندڙ مٿو روليندڙ آھي. نئين نسل پنھنجي ٻوليءَ جي ويجھو آڻڻ لاءِ ليکڪ پنھنجو ڀرپور موقف ڪھاڻيءَ ۾ ھن طرح پيش ڪيو آھي: ”پٽ اصل ۾ قومن کي جيڪي شيون ھڪ ٻئي کان منفرد ۽ خاص مقام بخشين ٿيون، ان ۾ ٻولي سڀن کان اھم آھي يعني ٻوليءَ کان سواءِ قوم جو تصور ئي ڪونھي ۽ اھا ٻولي جيڪڏھن سنڌيءَ جھڙي ھجي، جنھن جو مھندار ڀٽائي ھجي،جنھن جي جواني اياز جي شاعري ھجي، جنھن ۾ نسيم کرل ۽ جمال ابڙي جھڙا ڪھاڻيڪار ھجن،اھو سڀ ڪجھہ ان عظيم ٻوليءَ جي ڪري ئي تہ آھي.“[14]

سال 2023ع ۾ ٻارن لاءِ چونڊ سنڌي ڪھاڻين جو مجموعو ”مرحوم ق ڦيٿو“ جي نالي سان شايع ٿيو ھو ، جنھن کي سانگي شبير ڪنڀار مرتب ڪيو آھي. ان ۾ ٻوليءَ بابت

ڪهاڻيون ڏيان ڇڪائيندڙ آهن. انهن ۾ ”منڙي ٻولي“ نالي سان عبدالسلام ٿهيم جي اهڙي ڪهاڻي آهي جنهن ۾ فيشن طور انگريزي لفظن جي استعمال ۽ پنهنجي ٻوليءَ جي منڙن لفظن کان اڻ واقف نسل بابت لکيو ويو آهي. ممي ڊيڊي جهڙن لفظن جي نشاندهي ڪئي وئي آهي . شهرن ۾ رهندڙ ٻار اتي تعليمي نظام جي اثر،ميڊيا ۽ والدين جي غفلت سبب بابا ۽ امان جهڙن ٻاجهارن لفظن کان اڻ واقف رهن ٿا. ساڳئي مجموعي ۾ ”قوم، ٻولي ۽ وطن“ يار محمد چانڊيي جي ڪهاڻي بہ شامل آهي. جنهن ۾ ٻولين جي اهميت، جوڙجڪ، قدامت ۽ سنڌي ٻوليءَ جي تاريخي اهميت جاگرافي ۽ ٻي معلومات ڏئي سماج ۾ ٻوليءَ بابت ٻارن ۾ شعور پيدا ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي وئي آهي. سنڌي ٻوليءَ ۾ خاص طور ڪهاڻين جي ڇنڊڇاڻ ڪرڻ سان اسان کي اجا بہ ڪيتريون اهڙيون ڪهاڻيون ملي سگهن ٿيون جن ۾ ٻوليءَ جي مسئلي کي کنيو ويو آهي. ڌرتيءَ سان گڏ ٻوليءَ سان محبت هڪ فطري جذبو آهي. ڪهاڻين تجزيي مان ڄاڻ ملي ٿي هر دور ۾ ٻوليءَ کي مختلف نوعيت جا خطرا رهيا آهن. ٻوليءَ سان محبت ۽ فطري لڳاءَ سبب ليکڪن ٻوليءَ جي مسئلي کي ڪڏهن بہ نظر انداز ناهي ڪيو. ٻوليءَ جي واڌ،ويجهہ ترقي سڌاري، امڪاني خطرن کي منهن ڏيڻ، قومن جي سڃاڻپ ۽ تاريخ ۾ زندهہ رهڻ لاءِ ٻولين جي اهميت تي سنڌي ڪهاڻين ذريعي ڀرپور لکيو ويو آهي. هن اڀياس مان مجموعي طور هي نتيجا سامهون اچن ٿا:

قومن جي سڃاڻپ ، تهذيب ۽ ثقافت ٻولين جي ڪري زنده رهي ٿي.

ٻوليءَ بابت لکيل ڪهاڻيون هڪ تاريخي دستاويز آهن.

ٻوليءَ جي اهميت ۽ سماج تي ان جي اثرن کي هنن ڪهاڻين ۾ پيش ڪيو ويو آهي.

انتهائي ڏکين حالتن سياسي گهٽ ٻوسٽ واري ماحول ۾ بہ ڪهاڻيڪارن ٻوليءَ جو ڪيس وڙهيو.

خانگي تعليمي ادارن ۾ ٻوليءَ جي مالڪي ڪرڻ

ٻوليءَ جي نج ۽ اصلوڪن لفظن جو واهپو ڪرڻ گهرجي.

ڪهاڻيڪارن ڪهاڻين ۾ سنڌي ٻوليءَ کي درپيش خطرن کان آگاهہ ڪري ٻوليءَ جي بچاءَ ۽ بقا لاءِ آواز اٿاريو ويو آهي.

هر دور ۾ ٻوليءَ جا مسئلا جدا رهيا آهن.

ٻوليءَ بابت لکيل سمورين ڪهاڻين کي گڏ ڪري شايع ڪرڻ جي ضرورت آهي.

حوالا:

1. شيخ اياز، 1978،چار مارچ ۽ سنڌي جوڌا،نيو فيلڊس پبليڪيشن حيدرآباد،ص 11
2. شيخ اياز،2010ع، جي تند برابر توريان،ثقافت کاتو حڪومت سنڌ ڪراچي ،ص 176

3. شيخ ع.ق. 2010ع,پاڪستاني ادب(1947ع کان 2008 ع) اڪيڊمي ادبيات پاڪستان اسلام آباد, ص31
4. ساڳيو ص31
5. ساڳيو ص 32
6. ساڳيو ص 32
7. قريشي اعجاز احمد پروفيسر,2018ع, ون يونٽ ۽ سنڌ, پيڪاڪ پرنٽرز اينڊ پبلشرز, ڪراچي سنڌ ص 237
8. ابڙو بدر, 2024, جوڳي تي جياس, پيڪاڪ,پبلشرس,ڪراچي ص 76
9. قادري اياز 2007ع, ڪهاڻي هر دور جي, قادري قلم قبيلو لاڙڪاڻو ص 55
10. جليل امر,2010ع, ادب ۽ سياست, ڪاچو پبليڪيشن ڪراچي, ص 52
11. ماڻڪ منير احمد , 2007ع, ماڻڪ مٽ سندوم, سنڌي ساهت گهر حيدرآباد, ص 110
12. راشدي پير عبيد, 2023ع, ستاويهہ ڊسمبر,مرڪ پبليڪيشن ڪراچي ص186
13. پنهور محمد علي, 2020ع,طوفان ۾ ڪڪائون گهر, پيڪاڪ پبلشرس,ڪراچي سنڌ, ص 89
14. ڪلهوڙو ميان گل محمد, 2021ع ,پويان لڳل زندگي (ڪهاڻي رڱن ۾ روڳ) سامروتي پبليڪيشن ٿرپارڪر ص 126